

Televiziranje kot ničenje sveta

Nogometno prvenstvo in tudi poznejše olimpijske igre v Atenah bi kazalo dojeti bistveno drugače, kot je to v navadi v medijih domačijskega množičnega poneumljanja, ki je v svoji celoti utemeljeno v tistem »Mi«, in sicer kot nekakšno ciklično pojavljanje, ki je čedalje bolj oddaljen od fenomenov športa in športnega oz. kar se čedalje bolj bliža fenomenom (post)religioznega.

Letos poleti sta bila dva planetarna dogodka vrhunskega pomena. Najprej evropsko nogometno prvenstvo, kmalu po tem pa še olimpijske igre. Vrh vsega v Atenah. A kaj ko je toliko že bilo ob tem povedanega in zapisanega, da se že vnaprej zdi, da je vsaka dodatna beseda kvečjemu lahko le recikliranje povedanega. Kljub temu bi si upal tvegati tezo, da temu vendarle ni tako. Še posebno, če upoštevam dvojne dejstev. Prvič, da je šlo za dogodke, ki so jih »spremljale«1 milijarde ljudi (to v primeru športa v glavnem2 pomeni »pravih moških«3), in drugič, da je šlo za dogodka, pri katerih sploh – ali pa vsaj predvsem – ni šlo in ne gre zgolj za to, kar da se je zgodilo pred televizijskimi kamerami, ampak na nasprotnem – po pravilu spregledanem – koncu. Gre torej za to, kar se je dogajalo in kar se je zgodilo pred TV-zasloni. Ne torej v Atenah, ampak pri »nas doma«. In ravno ta »aspekt« menda športne reči, s katero se ukvarjam v tem zapisu, je tisto, kar mi dovoljuje tezo, da je še vedno mogoče in tudi potrebno nekaj povedati ob teh dogodkih. V pravi poplavi organizirane nedolžnosti in tako rekoč splošnega nemišljenja, ko smo namreč v položaju, ko se zadeve v zvezi s tovrstnimi menda športnimi dogodki striktno pojavljajo v luči nekakšne zabave, okrancljane še s takšno ali drugačno zakajenostjo ter, kajpak, enormnimi količinami piva ter sorodnih dovoljenih substanc. Občasno pa še poveličevano z duhovičenjem ter obveznimi, za sklep, napevi »lepo-smo-se-imeli«. Kolikor na današnje, torej televizirane zadeve t. i. športa gledamo iz te dojenčkaste optike, smo naravnost sestavni del in material (v pomenu surovine) samega televiziranja ter sorodnih industrijskih potrošniško-pokončevalskih panog, ki se samoprodajo predvsem kot kombinacija dojenja/jošk in zabave, torej kot nekakšen titty-tainment. Samemu pa se mi scena v zvezi s temi turističnimi in menda športnimi dogodki kaže bistveno drugače. Prej se mi nakazuje kot svojevrstno temačno zabavišče, kot nekakšen zabaviščni park, v katerem neugnano proslavljajo infantilizirani možje, ki se – paradoksalno? – veselijo svoje lastne, resda bleščeče izpeljane, politične in siceršnje kastracije. Tam, kjer bi pri razsojanju o tako daljnosežni rečeh, kot je medijski globalizem à la olimpijada, ki je izpeljan skozi zabavo (skozi t. i. šport, pač zato, ker je to najlaže, ker je tam podružbljenega moža daleč najlaže prijeti), bi človek pričakoval politično razsojanje, tehtanje in premislek. A izkaže se, da najde za mišljenje in razsojanje kastrirano, ravno s pomočjo televizije in t. i. športa podružbljeno kreaturo, ki se s seboj in svetom okoli sebe igra kot nedolžen otročiček z vžigalicami. Skratka, ko gre za govorjenje o fuzbalu in olimpijskih igrah, sem sam odločno nasprotnega mnenja glede na običajnosti in »naravnosti«, s katerimi smo večji del futrani s strani tudi profesionalno ustrezno motiviranega novinarskega nemišljenja.

Športno-televizijsko krpanje Smisla

Drži sicer, da je bilo tako o nogometnem prvenstvu kot o olimpijadi že veliko povedanega. Drži tudi, da je rečeno bistveno več, kot bi to bilo sicer potrebno ...4 Toda hkrati je tudi res, da ne o enem in ne o drugem ni bilo rečeno ravno tisto, kar je najbolj odločilno, oz. tisto, kar presega tako ta dva Dogodka sama kot tudi vse to skupaj, kar da je bilo povedano o njiju. Tisto, kar presega in kar je več v zvezi s temi dogodki, je, med drugim, moč tematizirati tudi kot »vprašanje Smisla« takšnih, menda športnih – kot jim

govorijo nadebudni teoretiki in že na fakultetah mišljenjsko kastrirani novinarji – dogodkov. Smisla seveda z veliko začetnico in nikakor ne smisla v pomenu »zgolj zabave« in »užitka«, kot je to v navadi tveziti oz. kot to običajno tudi »razumemo«, ko se cinično samozapeljujemo s trditvami tipa »kruha in iger«. Pri takih dogodkih, kot so televizirana nogometna prvenstva in olimpijske igre, ne gre zgolj in predvsem za »kruh in igre«. Prej gre za televizijo samo ali, drugače rečeno, za nekaj neskončno bolj zapletenega in pomembnejšega, kot so kruh in igre, namreč za vprašanje samega obstoja, ali pa za vprašanje Smisla, in sicer v najvišjem mogočem (tudi v najvišjem misljivem) pomenu. Današnji kruh, s katerim imamo opraviti, ni namreč več tisti kruh, ki ga jemo z ustmi, ki je povezan z zemljo, pšenico, mlino, peko in podobnimi čedalje bolj odvečnimi pritiklinami. Kdor tako »misli«, je seveda zombi: kruh, s katerim imamo opraviti, je kruh Smisla. Še tisti kruh, ki so ga jedli v obliki hostije, to več ni. Preprosto zato, ker imamo opraviti z virtualnim kruhom, ki ga lahko speče predvsem televizija v svojih nivelizirajočih in podružbljajočih, a svet izničujočih retortah. Kajti tako obstoj kot Smisel, s katerimi imamo danes opraviti, obstajata lahko le tako, če sta in kolikor sta, tako ali drugače, televizirana oz. televizijsko posredovana. Govoriti danes o televizijski naravnost pomeni odpirati vprašanje obstoja in Smisla. Seveda tudi »kruha in iger«, a ne več kruha in iger kot nekoč. Po moje je namreč za oba televizirana menda športna dogodka (nekoliko bolj za olimpijado kot za nogometno prvenstvo) bilo in je značilno predvsem to, da načrtno »flikata« neko odločilno točko celotnega »zahodnega« sveta. Za zdaj še vedno dokaj učinkovito krpata namreč tisto točko, ki jo je Friedrich Nietzsche še najraje imenoval »smrt Boga«, kar pa bi misleci, ki mu sledijo, kot je denimo J. L. Nancy, danes poimenovali kot »krpanje manka smisla«, ali pa, kar bi se dalo poimenovali tudi kot poskus proizvodnje smisla sredi »nesmiselnosti« obstoječega (ne-več-sveta). In po moje gre ravno za to: tako pri nogometu kot pri olimpijskih igrah – ne pozabimo, ustrezno televiziranim! – gre naravnost za poskus fabrikacije Smisla, za proizvodnjo znosnosti in smiselnosti tukajšnjega in sedanjega obstoja t. i. zahodnega človeka, skozi to pa seveda Zahoda in vsega, kar je z »westernizmom⁵« najožje povezanega. Če bi prej omenjeni antični rek v zvezi s »kruhom« razumeli torej kot »smisel« (»smisla in iger« oz., boljše, »igre proizvodnje smisla«), potem bi bil tudi rek »kruha in iger« lahko ustrezna oznaka za to, s čemer bi se kazalo soočiti v zvezi z nogometom in olimpijado.

Individualno-substancialna plat

Kaj hočem reči? Predvsem to, da bi tako nogometno prvenstvo kot tudi poznejše olimpijske igre v Atenah kazalo dojeti bistveno drugače, kot je to v navadi v medijih domačijskega (»našega«) množičnega poneumljanja, ki je v svoji celoti utemeljeno v tistem »Mi«, in sicer kot nekakšno ciklično pojavljanje⁶, ki je čedalje bolj oddaljen od fenomenov športa in športnega, oz. kar se čedalje bolj bliža fenomenom (post)religioznega. Drugače rečeno, predlagam razumevanje tovrstnih – menda športnih – dogodkov v (post)religioznih kategorijah. Denimo na način cikličnega (na dve ali, najpogosteje, na štiri leta) pojavljanja nekakšnega »nadomestnega«, »Novega Boga«, kot Njegovo občasno izpolnjeno obljubo, da bo vendarle prišel na zemljo oz. – če naj rečem nekoliko bolj posvetno – kot poskus »športnega« vzpostavljanja »izgubljenega Smisla« v ne-več-svetu, ki je že dlje časa skregan s kakršnim koli Smislom, pa tudi sam s seboj. In to, da nam Bogovi padejo na zemljo (hkrati, kajpada, tudi na glavo, in sicer tudi vsakemu med nami posebej), se dogaja v do konca predvidljivih presledkih: vsakič na novo, najpozneje vsake štiri leta. Nenazadnje, to se dogaja brez kakršnega koli »čudeža«, kar je bilo prej značilno za področje božjega in svetega. Sedanji Bog(ovi) so bistveno drugačni od prejšnjih (Prejšnjega). Kot da bi bili iz drugačnega testa. Pridejo namreč z gotovostjo naravnih procesov. Občutek, ki ga ima človek pri njihovem pojavljanju, je, kot da bi jih lahko dobesedno naročil, da se pojavijo kot izvajalci

njegovih, človeških komand, kot nekakšni Dedki mrazi, ki jih pokličeš po telefonu, naročiš in na koncu poplačaš z nekaj fičniki. Brž ko torej vsaj malo uidemo običajnim mlinom množičnega medijskega poneumljanja, ki neutrudno dolgovezi o zabavi in »dobrem počutju« (dejansko pa pridiga alkoholizem in podobne oblike odvisnosti, denimo od sladkorja, ki jih tržijo globalni igralci), se lahko dokaj preprosto, vsaj mišljenjsko, postavimo po robu tej cirkusantski, visoko sofistiscirani in predvsem zaslepljujoči (Kdor gleda televizijo – ta oslepi! bi dejali Bilwet7) ujmi, ki nam skrajno resno grozi. Dejstvo televiziranega nogometa in olimpijskih iger, medijski spektakel par excellence, lahko v nekoliko drugačnem, oddaljenem pogledu dobi dokaj neobičajno, a vendarle lahko dojemljivo predstavo »neskončne« (dejansko jasno na zemljo omejene, torej globalizirane) planetarne TV-predstave, pravzaprav nekakšne megamaše za vse televizirane (na TV priklenjene) vernike. Še več, nekakšne večtedenske maše, ki poteka znotraj sodobne planetarne virtualne cerkve, kajpada televizije same, kot dokončno iznajdene Cerkve cerkva, ki nadvse uspešno transcendirata vse pred njo obstoječe cerkve, vere, Bogove – kajpada z njihovimi služabniki in verniki vred. Tukaj kajpada ne gre za analogijo. Gre pa za metaforo, s pomočjo katere bom poskušal pojasniti ne le eno (denimo cerkev ali televizirani t. i. šport), pač pa oboje. Kajti eno brez drugega, po moje, v najbolj strogem pomenu besede, preprosto ne gre in tudi ni mogoče pojasniti. Po moje namreč šele povsem udejanjena televizija – mi pa smo ravno na tej »razvojni« točki družbenega – ustrezno pojasnjuje »finto« vsake religije. Pač zato, ker je sama strukturirana in funkcionira kot Religija in sicer ne glede na to ali ono verstvo, ki po »smrti Boga« lahko kvečjemu še neučinkovito ter nenevarno opleta med TV-nogami. Tako kot TV brez iznajdbe cerkve in Boga (prva iznajdba virtualnega prostora je religiozna in ne televizijska zadeva) po definiciji ne bi bila mogoča, tudi njen razvoj v smeri nove, neprimerljivo mogočnejše in kajpada neskončno nevarnejše »Cerkve cerkva« (to je možna definicija televizije) ne bi bil predstavljen. Zares razumeti eno je moč šele s pomočjo druge(ga). Cerkev (katera koli religiozna institucija, ne glede na zvrst in konkretno religiozno vsebino) in televizija sta kajpada na prvi pogled neskončno različni »entiteti«. A šele TV je prava Cerkev cerkva, zgolj-Cerkev (katoliška, pravoslavna ...) pa je do svoje realizacije lahko prispela ne le s pomočjo televizije, pač pa takrat, ko je in kolikor je postala TV. V nasprotnem primeru, če se ta ali ona cerkev še ni televizirala, bo/je prej ali slej marginalizirana ter obsojena na izginotje.⁸ Pa tega ne mislim zgolj in predvsem »zunanje«, gledano s stališča »institucije«, »organizacije«, »ureditve« ..., čeprav bi se tudi na to temo dalo in je tudi potrebno še marsikaj povedati. V tem zapisu merim predvsem na tisto notranje, na vsebino »sovpadanja« tistega cerkvenega in religioznega na eni ter televizijskega in športnega na drugi strani. Naj mi bo dovoljeno, da to poskusim na kratko zarisati v nadaljevanju, ko bom poskusil najti tisto kritično točko, na kateri oboje »sovpade«. To je že napovedana točka »smrti Boga« oz. »iskanja Smisla« (sveta, življenja ...) po tej smrti, kar je najožje povezano s samo možnostjo obstoja t. i. zahodnega človeka (»civilizacije« ...).

Paul Tillich in problem teizma

Danes bolj ali manj neupravičeno pozabljeni mojster mišljenja (predvsem teološkega) Paul Tillich je v nekem svojem popularnem delu z začetka petdesetih poskušal na poljuben način pojasniti položaj, v katerem se je – glede religije, Boga, Smisla in podobnih zadev – znašel sodobni zahodni, natančneje, ameriški človek. Kot nemški begunec še iz Hitlerjevih časov je ta teolog in filozof skozi govorico o pogumu⁹ spregovoril na podlagi lastnih izkušenj življenja v dominantno protestantsko-puritanskih ZDA, in sicer tako o »izginjanju« vere in Boga ter hkrati tudi o potrebi tega istega sodobnega »ameriškega človeka« po tistem, kar je opredelil kot »teizem«. Seveda vse to v obdobju po »smrti Boga«, kar je pri njem dojet kot ena odločilnih opredelitev časa, v

katerem ta zahodni človek živi. Tako na nekem znanem mestu loči tri glavne pomene, v katerih se, po njegovem, pojavlja teizem. Za prvi pomen Tillich pravi, da je to nekakšna »unspecified affirmation of God«, za katero je značilno, da je povsem neopredeljena predvsem v tem smislu, da izjavljavec sploh ne pove, kaj misli, ko (»po nemarnem«) uporablja Ime božje. To »vrsto« teizma, pravi avtor, pogostokrat (zlo)rabijo ob poetičnih in/ali simboličnih priložnosti in izlivih, ko nekdo hoče izraziti neko visoko (najvišjo) etično idejo oz., in to je najpogosteje, ko nekdo hoče ustrezno ožigosati kakega ateista (denimo kot nevrednega ali manjvrednega) ali izreči nekaj ateističnega nasploh. V drugem pomenu teizem nastopa v skorajda nasprotnem pomenu glede na ravnokar omenjenega. Tu se teizem pojavlja kot značilno (ne)razmerje človek-Bog (velja tudi obratno, torej Bog-človek), kjer je lahko bolj ali manj poudarjeno njuno medsebojno »osebnostno« (ne)razmerje (person-to-person). Ateizem, kot se nakazuje iz te perspektive, je pravzaprav nekakšen pobeg iz (ne)razmerja person-to-person med človekom in Bogom. V tretjem pomenu pa je teizem »strictly theological one«. To pri Tillichu pomeni, da gre za pomen in vrsto teizma, ki je že po definiciji zadolžen za to, da poda nedvomne dokaze o eksistenci Boga. Tu – za to zvrst teizma Tillich pravi, da je značilen za različne bolj ali manj uradne doktrine različnih monoteističnih institucij, predvsem cerkva – Bog bolj ali manj nastopa kot transcendentno in transcendirajoče (predvsem človeka, kajpada) bitje, ki je, v končni instanci, povsem neodvisno od človeka. Posledično pa – in to je tisto, kar je nekakšen nujni nasledek, ki se ga praviloma ne zavedajo tisti, ki postavljajo stvari na ta način – imamo, ugotavlja Tillich, opravka s človekom, ki je ravno tako povsem neodvisen od Boga. Pravzaprav je ravno ta zadnja, tretja vrsta ali »položaj« teizma tisti, ki avtorja daleč najbolj vznemirja, saj priča o zanj izjemno skrb zbujujočem dejstvu, da so ravno cerkve tiste, ki skozi radikalno ločitev med Bogom (nedostopni in neprašljivi, neodvisni ... Stvarnik) in človekom (nemočna, uboga stvaritev ...) tiste, ki, le nekoliko poenostavljeno povedano, s povsem napačnim, na nerazumevanju religioznega fenomena temelječim teizmom kreirajo pravzaprav nekakšen radikalni ateizem. Skratka, če hočemo bodisi razumeti, v kakšnem položaju smo (tudi danes), še bolj pa transcendirati le tega, pravi Tillich, je treba storiti nekaj na prvi pogled dokaj čudnega in po svoje radikalnega. Potrebno je namreč nič več in nič manj kot zavreči in preseči vse tri ravnokar skicirane vrste, oblike, v katerih se teizem danes pojavlja. Po vrsti rečeno, zadeva gre takole: »theism in the first sense must be transcended because it is irrelevant, and theism in the second sense must be transcended because it is one-sided. But theism in the third sense must be transcended because it is wrong. It is bad theology.« Kot nakazano, Tillich ugotavlja, da je predvsem tretja omenjena oblika »teizma« tista, ki je proizvedla »visoko odtujenega Boga«, skratka, da je ravno ta zvrst teizma tisti »krivec«, zavaljo katerega imamo v zahodnem svetu opravka z današnjimi oblikami ateizma, oz. je ravno to eden osrednjih proizvajalcev ateizma. Nekoliko posodobljeno rečeno, gre za podobno zvrst premisleka in argumenta pri Tillichu, kot je ta običajni današnji, ko je v povezavi z Bushem in ZDA v primeru terorizma čedalje več ljudi mnenja, da je ravno Bush eden osrednjih stvarnikov simpatizerjev in bojnikov Al Kaide. Drugače, da je ravno Bush tisti, ki presežno produkcijo teroristov dosega na nezmotljiv način war-on-terror. S tem, ko se najbolj iskreno »bojuje proti terorju«, Bush in njegovi najbolj intenzivno proizvajajo ravno teroriste in seveda teror sam. Ujetost v zaprti krog nasilja je popolna, postaja celo povsem evidentna, za svoj obstoj pa ne potrebuje ničesar zunanjega več: nasprotno, vsa zunanost je v nevarnosti, da bo izničena, da jo bo naravnost pojedel teror sam, ki se razširja ravno skozi boj proti njem, pri tem pa se ne nazadnje izkaže, da ta konkretni boj zoper terorizem na način Busha ni nikakršno nasprotje glede na terorizem, da je kvečjemu lahko le nekaj »teror-tvornega«.

TV kot God-beyond-God

Kakor koli že, potem ko Tillich kritično opozori na početje sodobnih cerkva judovsko-krščanske tradicije, vpelje kategorijo/idejo, s pomočjo katere upa, da bo po eni strani uspešno pokončal kritiko cerkvenega (ne)razumevanja vprašanja Boga (posledično širše postavitve teizma), po drugi pa, da bo odprl pot »novega«, »resničnega teizma« oz. pravišnjega razumevanja Boga, kot on temu reče in za kar se zavzema. To idejo – ki je osrednjega pomena za potrebe tukajšnje interpretacije – avtor imenuje »God beyond God«. Ravno to Tillichovo interpretativno mesto pa je tista ideja, oz. boljše, tisto »mesto«, kjer se, po moje, danes vpišeta dva »naša subjekta«, tista, s katerima sem začel ta zapis: televizija na eni ter televizirani menda šport (nogomet, olimpijada ...) na drugi strani. Drugače rečeno, šele iz pozicije God-beyond-God je, po moje, moč ustrezno tematizirati takšne izjemne, vse prej kot zgolj medijske fenomene, kot so nogometna prvenstva, olimpijade ..., od katerih in v (»matrici«) katerih v veliki meri živi današnji zahodni človek. Še nekaj je pri Tillichu, kar nam omogoča, da se približamo ravnokar nakazani postavitvi. To pa so sklepni stavki omenjenega dela, kjer je podano bistvo njegovega argumenta. Pri dešifriranju pomena ideje God-beyond-God je avtor prepričan, da gre za »the God above the God of theism«. Ali drugače rečeno, tisto mesto, od koder sodobni zahodni človek vleče »courage to be«, je, po Tillichu, povezano naravnost s to točko, ali eksplicitno »The courage to be is rooted in the God who appears when God has disappeared in the anxiety of doubt«. Rečeno nekoliko bolj po domače: šele po tem, ko gremo čez »običajnega«, »teističnega Boga«, se pravi čez tega, ki ga priporočajo in nalagajo različne cerkve/vere/religiozne sistematike, ko se torej usmerimo proti Bogu, ki presega tega »teističnega Boga«, se nam pojavi ta, imenujmo ga, Novi Bog ali God-beyond-God. Slednji se pojavi ravno iz plodnih tal dvomov, strahov in podobnih »položajev«, občutij in premislekov, do katerih pride, ko se soočamo z »odmiranjem« ravno tega teističnega Boga. Ta »Novi Bog«, o katerem govori Tillich, skratka ta, ki je na svet privekal po tem, ko je God of theism (Bog zaprt v tradicionalno Cerkev) šel po gobe, pa je, po moje, moč razvozlati šele, če smo nanj pripravljeni, to pa smo, kolikor smo zunaj območja »tradicionalno teističnega« in tudi »tradicionalno teološkega«. Lahko ga dojamemo torej le, če smo zmožni »misliti« Boga ne-več-teološko: po moje pa je vsem tem »pogojem« zadoščeno ravno s tem, da tega Novega Boga »razumemo« kot nove vrste sakralizacijo, ki pa je tokrat zelo protislovna: je nadvse »civilna«, »posvetna«, običajna (družbena in celo domača, naša), kar se da drugačna ali pa vsaj na drug način mistična in nedojemljiva (s tem vabljava), kot je bila tista prejšnja. In prav to je tisto, kar, po moje, omogoča kombinacija ravno športa in televizije oz. tega, kar bi se dalo imenovati televizirani menda šport, oz. to je tisto »mesto«, s katerega se je umaknil »God of theism« in kjer se lahko (tu ni nobenega apriorizma) naseli God beyond God. (Samo)inavguracija televiziranega športa na mesto God beyond God je v zahodnem svetu, po moje, tako močna, da se jo da celo empirično zlahka potrditi. Denimo, ali se sploh dandanašnji da spregledati dejstva, da si brez televizije in športa oz. brez televiziranega menda športa sodobnega zahodnega človeka (to pomeni kajpada predvsem vrhunske mačo kreature, torej moža, moškega) tako rekoč več sploh ni moč predstavljati. Vprašajmo se retorično: ali je sploh več moč misliti zahodnega moža, ki hkrati ne bi bil takšen ali drugačen »ekspert« za šport, za te ali one športne podatke, za takšne ali drugačne športne rezultate, športne uvrstitve, imena teh ali onih športnikov...?10 Lahko se vprašamo tudi takole: ali je sploh še moč misliti moža, ki ne bi bil – ravno za to, ker je in kolikor je mož in možat, sicer pa je lahko kvečjemu mevža – podaljšek lastnega TV-aparata, na katerega je vezan z nevidno popkovino ljubečega daljinca, ki še najraje sliši na športni klic? Le eno ugotovitev naj ponudim, preden se boste odločali pri odgovarjanju na zgornja retorična vprašanja: ni je dandanašnji več resne, na sebi sloneče, torej komercialne televizije, ki hkrati ne bi bila najmočnejša ravno v svojem športnem uredništvu in ki bi največje izdatke ne imela ravno pri nakupih najbolj

ekskluzivnih športnih prenosov in oddaj.¹¹ Današnji sodobni moški (z njim pa seveda tudi vsa menda »moška«, dejansko pa infantilizirana, pootročena družba, ki sloni na infantiliziranem moškem), ki se mu svet tako rekoč seseda na vsakem koraku, se več po definiciji ne more zadovoljiti s tem, da bi svojo »verno naravo« temeljil na takšnih »poceni« kreaturah, kot so Bog, Cerkev, teologija in podobne pravljice. Ta možata kreature – ima se, kajpada, in trepljajo mu, da je postal zrel, da je menda zrasel – ne pade več na »otroške finte« tipa Dedek Mraz in podobne. Toda, pazite. Taisti, menda »odrasli mož«, še kako pade na nek drugi, po moje, celo bistveno bolj poceni štos. Ta vase zagledani »odrasli« (dejansko zgolj ustrezno »re-socializirani«, kar je treba dojeti kot le drugače v kalup spravljeni, infantilizirani, pootročeni) »človek-podružbeno-bitje«, ki per definitionem hoče »nekaj več«, nekaj »globljega«, nekaj bolj »trdnega« in »realnega« ter nadvse nekaj bolj »varnega«, to kajpada tudi najde. To, kar najde, pa je – če rečem s Tillichom – oboje hkrati: tisti pogum, ki je dvojna in ki jo Tillich imenuje »the courage of despair and the courage in and above every courage«. In kaj je lepšega, da v trenutku, ko moraš stopiti v prostor »courage of despair« po eni ter »above every courage«, kot to, da se ti kot pečena piška ponudita ravno televizija in šport, ki se praviloma naravno pojavljata, s svojo cikličnostjo (in permanentnostjo) pa ponujata absolutno gotovost in varnost, da se bo vse skupaj zagotovo ponovno pojavilo.¹² Znajdeš se v položaju, ko po eni strani veš, da si se znebil verskih pravljič (in si v tem pogledu »svoboden«, »razvit« in ne tako zabit, kot so bili tvoji starši ali tvoja še živeča babica), »močnega« se počutiš, ker si zakoračil v ne-prostor brezupa (courage of despair, si torej »hraber«), hkrati pa »svakoga dana sve više napreduješ« in se, še več kot hrabro – newageovsko rečeno – odpiraš proti energijam »above every courage«. In potem absolutno osvobojen lebdiš na TV-valovih, sprehajaš se od športa do športa, od časa do časa, od tematike do tematike, od države do države... od kanala do kanala ... V rezultanti pa je ves svet naravnost tvoj peskovnik.¹³ Si njegov dobesedni »lastnik« vsaj v tem smislu, da ti je povsem televizijsko razpoložljiv, da je torej (virtualno, postreligiozno) tvoj, saj nemudoma in promptly ter ubogljivo kot robot odgovori že zgolj na migljaj tvojega malega prsta ustrezno postavljenega na čarobni paličici največjega prijatelja, tvojega/mojega daljinca.¹⁴ A si je moč sploh predstavljati močnejše udejanitve Boga (tudi tega cerkvenega), kot je ta? Kajti sedaj več ne gre za to, da je Bog nekaj, kar se (morebiti, če smo pridni ...) udejani nekje tam daleč in zunaj, ali pa, da se »spusti k tebi« v tem, ko »pride na zemljo«. Vsakdo med nami je, pod pogojem, da je vernik TV-Cerkve (Church-beyond-Church, če rečem na Tillichov način), namreč tisti, ki premore eksplicitno izkušnjo Biti-Bog. On je sam svoj Bog, in to sedaj, kot rečeno, ne več tam nekje daleč zunaj (v tuji, temni cerkvi), pač pa naravnost doma, še več v svoji zasebnosti in celo intimi. »Biti sam svoj Bog«, »sam biti svoj gospodar« ... Ali ni to že tista značilna obljava firenških neoplatonistov, zgodnjega rinascimenta, na kateri pridno jahajo razsvetljenci, francoska revolucija in vsi na različnih (neo/post)platonizmih ubrani osebk? Seveda je, le da tukaj z njo nimamo več opravka »teoretično«, pač pa praktično, tudi dobesedno materialistično udejanjeno v televiziji.

Plat rezervirana za Mi-je

A to je vendarle ena plat zadeve televiziranih menda športov, o kateri tukaj lahko le shematsko poročam, tista namreč, ki bi jo lahko imenoval tudi individualna in ki je po svoje izrazito »substancialna«. Je pa poleg te vsaj še ena, ki ni nič manj pomembna od prejšnje, ki pa je bistveno bolj vezana na kolektivno ali družbeno, če naj rečem v svojih kategorijah. To je tista plat, ki je po mojem mnenju najbolj pomembna za to, ker se »znotraj nje« dogaja izjemno učinkovito ničenje, uničevanje sveta kot takšnega, in sicer takšno ničenje, pred učinkovitostjo katerega se vse polucije in jedrske bombe tega sveta lahko le še skrijejo. To je tista plat našega menda športnega (dejansko političnega)

problema, ki nam vsem – in ne več zgolj ZDA, kjer se je zadeva zares tudi začela – danes naravnost omogoča, da si rečemo, da mislimo in da se tudi obnašamo, predvsem pa da živimo v demonoloških¹⁵ in samomorilskih Mi – Oni »kategorijah«. To je, skratka, tista plat, kjer se od majhnega (začnemo seveda v nežnih letih, previdno in z risankami ...) pridno učimo sovražiti, se pripravljati na uničevanje ter nadvse razlikovati: Naše od Onih, kar je isto kot dobre od zlih, pri tem pa so naši vedno vnaprej, kajpak, lahko le dobri. Če je za ZDA še tako rekoč do včeraj bilo moč najti nek kolikor toliko »upravičen« zunanji razlog za to, da so striktno ločevali (to seveda še vedno veselo počno) med The West (v pomenu, kajpada »Mi«) in The Rest (»Oni«), pa je s tem drugače, če govorimo o številnih drugih »mi-organizacijah« (nacijah-državah) ali družbah zunaj ZDA. ZDA so to nekako »razumljivo« počele, denimo, zavoljo velikosti dežele, zavoljo tega, ker so »skorajda kontinent«, zavoljo nekakšne svoje »nadržovitosti« ali pa preprosto zaradi tega, ker so, vsaj po drugi svetovni vojni, postale »supersila« ali, natančneje, »edina supersila« po koncu hladne vojne. Vsega tega – in tu je točka, kjer bi se kazalo resno zamisliti – pa v vseh drugih primerih družbene mi-organiziranosti preprosto »ni moč objektivno razumeti«. A ravno za to, ker »objektivnih razlogov« za »ameriško« ravnanje ni ravno veliko ne znotraj in ne zunaj ZDA, je bolj ali jasno, da tukaj ne gre ne za ZDA, ne za Ameriko in ne za »amerikanizem«, kot se prepogosto vleče antiamerikanistične razlage nečesa, kar je v bistvu družbeno in televizijsko in ne toliko, tako ali drugače, »etnično«. Gre pa še kako za televiziranje in televizacijo, ki najbolj tekoče poteka ravno skozi take dogodke, kot je t. i. šport oz. kot so televizirani športni spektakli (nogometni, olimpijski, košarkarški, kolesarski ...¹⁶). To, kar šteje in k čemer se bom skušal približati v nadaljevanju, je sama »televizijska forma« zadeve, ki nas tako rekoč vse že na ravni apriorizma postavi v položaj, ko nam je ne le omogočeno, pač pa nam celo narekuje in vsiljuje povsem določeno formo (ne)mišljenja, ki je nujno ujeto v relacijo Mi (the West) in Oni (the Rest). Kaj mislim s tem, ali se to da pokazati bolj in konkretno? Naj vzamem en skrajno preprost primer. Za pokušino se skušajte, denimo, spomniti, kdo je bil zmagovalec v kaki olimpijski disciplini letos poleti, v kateri je kdo od »naših« bil na drugem, tretjem ali 16. mestu. Težko se boste, če sploh, spomnili, ker je bistvo tega, kako (v tem »kako« je praviloma ves štos in ne toliko v tistem »kaj«!) vam je zadeva televizirala nek menda športni dogodek, vsebovano ravno v tem, da ste dejansko vso zadevo dojeli kot nekakšno naravno tekmovanje med Mi in Oni. Še več. Medtem ko domnevno že vnaprej veste, kdo ste to Vi, oz. kdo smo to Mi, so vsi »Oni« drugi po televizirani definiciji pravzaprav lahko le neka nedoločljiva, nezdiferencirana množica. So kvečjemu nekakšen slabo poimenovani (oz. za kakršno koli poimenovanje pripravi) sovražni, tekmovalni material, nekakšna surovina ali mrčes, ki ga je tako ali drugače – ne le športno, kajti tukaj ne šteje šport, tukaj šteje zmaga – treba prehiteti, premagati, podreti ... Skratka, ustrezno obdelati, kar pomeni tako (in samo tako!), da bi tisto Mi lahko bilo zmagovalno. To, kar bi rad tukaj posebej izpostavil oz. kar je osrednjega pomena, je, da v primeru televiziranega (tudi športnega) dogodka nikakor ne gre in ne more iti za nič takega, kar bi lahko bila pluralnost sveta, če naj rečem s Hannah Arendt.¹⁷ Ključ tega, kar počne »pogled« menda športne kamere (to je seveda negacija, umor pogleda in ne »pogled«, a pustimo to tukaj ob strani) glede na svet zveden na menda šport¹⁸, je seveda v naslednjem: to, kar se pojavlja in kar je pluralnost sveta (denimo, številni, ki nastopajo ...), televizija kot takšno ne zmore »transmisirati«, ne zmore »prenesti« k vam, ne da bi ravno ta televizijska sprememba, transformacija bila usodna za tisto, kar skuša menda prenesti. Drugače in blago rečeno, televizija za to, da bi lahko nek, po definiciji pluralen dogodek, lahko »prenesla«, mora le tega »prevesti« (dejansko destruirati, uničiti). Vedno pa ga lahko prevede le v svojo ne-govorico, se pravi v to, kar televizija sama je, to pa je takšna ali drugačna binarnost, bodisi med črnim in belim ali pa med ena in nič, med levimi in desnimi, med dobrimi in zli, ali pa – kolikor

govorimo o športnih rečeh – v binarnost razmerja med Našimi (Mi) in pa Onimi (Oni).¹⁹ Ta prenos in prevod (kar je moč imenovati s televiziranjem) v binarnost, v opozicijsko razmerje medsebojnega izključevanja, pa omogoča neko silno pomembno stvar. Že to, da obstajamo kot Mi (kot družba, kot nacija-država²⁰), nam v »očeh« televizije (jasno, preprosto zato, ker je to »naša televizija«!) že vedno omogoča, da smo zmagali. Tudi kajpada takrat, ko smo izgubili, kajti takrat, ko izgubimo, so (na naši televiziji, seveda, tega ne smemo nikoli pozabiti!) lahko krivi sodniki, okoliščine ali alkoholiščine, lahko so krivi bogovi, ali pa preprosto sreča, ki nam bojda ni bila mila. To, kar pri televiziranem menda športnem dogodku šteje, je zgolj in predvsem ta velikanski Mi, vsi ostali (udeleženci, igra, pravila, potek ..., da o potencialni lepoti nekega športa niti ne govorim) so, oz. vse pre/ostalo, kar je, se lahko pojavlja kvečjemu kot neka vnaprej razpoložljiva materija za gnetenje, s katero se mi platonistično (to pomeni kot gospodarji!) soočamo: pač za to, da bi jo obdelali, da bi jo premagali, zgnatli, da bi ji dali ustrezno – jasno, zmagovalno, kar je eno in isto kot Našo – formo. Naši, denimo, čeravno so zasedli 27 mesto, so Mi-zmagovalci in bodo z zlatimi črkami zapisani v našo Mi-zgodovino. Naši otroci se jih bodo kot herojev neskončno (morali) spominjali v naših Mi-učbenikih, Mi-kronologijah in Mi-zgodovinah. A to, da je nekdo, ki slučajno ni Naš (ni del tistega famoznega televizijskega »Mi«), dosegel slučajno kakšen svetovni rekord ali pa kaj podobnega, da je denimo slučajno bil uvrščen pred »odličnim« (!) 27. mestom (kjer so pristali naši), je nekaj, kar je radikalno manj, če sploh kaj pomembno in kar takoj televizijsko izpuhti, če se sploh (lahko) pojavi na TV-zaslonih Mi-televizije. Rezultat? Zastrašujoč in sicer, po moje, v takšni meri, da dobesedno prekaša rezultate Londona, Hirošime, Nagasakija in Dresdena. To, kar ostane po takšnem televiziranju vesoljne (ne pa zgolj ene!!!) Mi-pameti, smo seveda Mi sami, ki nam je greben zmag, zmagoslavja, uspehov in uspešnosti zrasel do neba. Ni je večje narcisistične tovarne, kot je televizija, ki »prenaša« menda športne dogodke, v katerih nastopajo »Naši«, ki so, kot bi dejal znani slovenski domačijski komentator, »iz posebnega testa«. Vsi naši, s tem pa seveda tudi vsi Mi (ne glede na to ali smo Grki, Latvijci, Slovenci ali Indijci oz. Čilenci...) smo kajpada »iz posebnega testa«, a to je treba dojeti natančno: smo televizirani, torej iz televiziranega testa naše televizije, ki je velikanska tovarna ravno te Našosti ali tega Mi.

Štos ni pred kamero, pač pa pred TV-zaslonom!

A to, kar je televizirano in posledično »iz posebnega testa«, ni predvsem to – kot se praviloma kaže naivnežem – kar da se je zares bilo zgodilo pred kamerami, denimo v Atenah, kjer nastopajo naši predstavniki, delegati, oz. »reprezentantje«. To, kar se zgodi na nekem igrišču, v neki športni dvorani, bazenu ali kje drugje, to kar se pripeti našim »reprezentantom«, je lahko kvečjemu nekakšen povod, vzgib in materija za pravo televiziranje, ki pa je vse prej doma tam kot se zdi, da je – torej pred kamero. Prava zadeva za katero pri televiziranju gre, se torej ne zgodi pred kamero, pač pa se zgodi pred TV-sprejemniki. Žrtve in rezultati televiziranja niso le in niso predvsem (da množičnosti niti ne omenjam) tisti, ki jih »televizija gleda« (snema, prenaša ...), ampak tisti, ki televizijo gledajo, ki so torej televizirani. Saj so šele s tem, ko jo gledajo, ustrezno »blagoslovljeni« (oslepljeni in šele tako godni za to, da postanejo koleščki Mi-črede!), oz. je ravno TV tista, ki jim podari avreolo Našosti in pripadanja v Mi. Ta televizijsko sproducirani, podružbljeni Mi, ki se lahko oblikuje naravnost le v takšnem ali drugačnem nasprotju (zmagi, nadvladi ...) nad (vsemi) drugimi (v končni instanci v nasprotju in zmagi nad Svetom), pri čemer vsak posamični drugi (s katerim trenutno igramo, denimo) predstavlja Vse-druge. Skratka, ko gledamo, denimo, olimpijske igre, gledamo pravzaprav že vedno in vnaprej spopad Naših in Njihovih, in sicer ne glede na to, ali tam zares nastopajo »Naši«. Kajti to, kar najbolj in predvsem nastopa, je Naša televizija, ki nas daleč najbolj od vseh ravno reprezentira. Glavni igralec Našosti ni ta ali

oni reprezentant/ka, pač pa televizija sama. In ravno razmerje med Našimi in Njihovimi je bistvo vsakega televiziranega tekmovanja. Športnega pa še posebej po tem, ko so še zadnji kančki lepega izginili na točki prehoda od športa do biznisa in porabništva, se pravi, ko je že bil dosežen point of no return, to pa je seveda točka resnice zadeve ali točka doppinga. In tukaj pridemo do tistega, kar je odločilnega pomena. Čeravno so bile, načeloma gledano, le Ene olimpijske igre (denimo te letošnje v Atenah), je bilo hkrati toliko prenosov »naših olimpijskih iger«, koliko je bilo akreditiranih »naših televizij« (nacionalnih in podobnih), ki so te »Ene olimpijske igre« prenašale. Do štosa, ki je odločilen, se lahko prebijemo s pomočjo preprostega vprašanja: kaj je (bila) osrednja naloga vsake posamične (nacionalne) televizije v zvezi s temi Enimi olimpijskimi igrami? Preprosto to, da iz tistih, načeloma gledano, le »Enih olimpijskih iger« naredi, sfabricira nekaj povsem Novega, boljše Našega. Naloga – za to gredo milijarde, v to brezno padejo televizijske naročnine, ki jih je že vnaprej vedno premalo – je bila oblikovati izvirno, neponovljivo, našo, domačo, vaško (kvaziolimpijsko) igro, ki se medsebojno razlikuje od vsaj dveh stvari. Prvič od »Enih olimpijskih iger« po eni ter od vseh drugih »Naših« olimpijskih iger, ki jih ustvarijo druge »naše (nacionalne) televizije« in ki jih je načeloma toliko kolikor je televiziranih Mi-skupnostih. Televizija se od države do države razlikuje, kot se razlikuje slovenska od hrvaške našosti, nemška od poljske, brazilska od ugandske. Drugače rečeno, to, kar je ključnega pomena za razumevanje, je, da osnovna naloga katere koli Mi-televizije ni v tem, da bi ohranila in prikazala, načeloma gledano, le »Ene olimpijske igre« (slepota naivneža, ki verjame v objektivnost in nevtralnost TV »pogleda«), pač pa v tem, da naredi (krativnost torej in ne »zgolj-objektivno-prenašanje«) Druge, Naše, da bi te načeloma gledano le »Ene olimpijske igre«, ki so materija/tujek socializirala, udomačila, pravzaprav predelala v igre Našosti, v katerih smo vnaprej, jasno, Mi-glavni-zmagovalci, če že ne Edini in Pravi. Tako se načeloma gledano le »Ene olimpijske igre« prelevijo v paravan, v ogrodje (opravičilo/izgovor), znotraj katerega nastopajo – kot heroji, jasno – predvsem Naši, z njimi vred pa, kot s svojimi reprezentanti, seveda naravnost tudi vsi Mi. Vsak med nami (tudi in predvsem »doma« – tu je poudarek!), ki je ujet na vršičku svojega daljinca, kjer visi kot onemogel ugor na neskončnem parangalu. Drugače rečeno, sploh ni finta TV zgolj in predvsem v tem, da je nekdo osvojil odličje na olimpijadi v Atenah (načeloma »Ene olimpijske igre«), kajti – in tukaj je poudarek – Olimpiada poteka v vsaki vasi, v vsakem stanovanju ... pod pogojem, da je le-to Naše. Bolj kot je pomemben intervju z zmagovalko ali zmagovalcem, z nosilko ali nosilcem tega ali onega odličja, postane intervju s sovaščani, s pripadniki rodu Našosti, ki so torej tako ali drugače »Naši«: po krvi, po sovaščanstvu ... ali kakor koli drugače (pri tem pa je športna sorodnost bolj ali manj celo irelevantna). Olimpijada se zato in tako sploh ne dogaja zgolj in predvsem v Atenah. Prenosi – jasno tudi neposredni, če je to potrebno, to pa je tisto, kar je ključno razumeti – potekajo tudi iz Zg. Dupleka in Sp. Dupleka, pravzaprav iz katerega koli »ne-mesta«, če so le tam naši, ki jih lahko ustrezno (to pomeni televizijsko) povežemo z olimpijskimi igrami. To pa pomeni, kolikor jih lahko uveržimo v verigo t. i. olimpijskih dogodkov, ki proizvajajo to, kar smo, se pravi Nas kot apriorne zmagovalce oz. kot nepremagljivo-nedotakljive.

Vrnitev v implozijo prihodnosti

Letos je vse to skupaj bilo še posebno zanimivo, saj da se je vse skupaj »vrnilo« v Grčijo, kot je to čebljala posebno eliptično sprijena novinarska govorica, katere naloga je – med drugim – elementarno proizvajanje megle, ne pa razkrivanje tega, za kar pri neki stvari gre. To, kar se je zgodilo z »vrnitvijo v Grčijo«, je kvečjemu lahko nekaj, kar je nekakšna – če naj vztrajam na antičnih opredelitvah – »stoizacija« televizije v smislu vzpostavitve neke televizirane transcendence »kozmpolisa« in vzpostavitev bojda globalne, velike svetovne vasi. A to je kajpada le prispodoba za televizirance ali slepce, ki se pustijo, da

jih televizija kot ovce spravi v čredo bojda športne Našosti. To, kar je bilo doseženo z »vrnitvijo v Grčijo«, je kvečjemu lahko (to tudi mislim, da je) dokončna zmaga televizije v pomenu vzpostavitve svetovne (globalne) vasi, ki pa poteka ravno skozi svoj lasten nasprotek. Svet je s tem, ko je televiziran, pravzaprav podružbljen na način neskončnega števila Mijejskih družbenih skupnosti (ne le nacije-države), s čemer je naravnost izginil. Postal je kvečjemu nekakšna Vas vasic družbenega, Družba, ki sestoji iz televizirane črede podružbljenih bitij, kjer je vse, kar je, zvedeno na televizirano, Mi-skupnost, zbrano okoli gnojnice, lokalnih infantilnih petelinov in petelinjenja, pa naj je to politično, kulturno, znanstveno ali športno. Televizijska »vrnitev« v Grčijo je, po moje, predvsem eksplicitno priznanje, da današnji v milijone množično klonirani TV-zombiji nikoli niso poznali razlike med polis in oikos, med politiko in ekonomijo, med demokracijo in oligarhijo ..., med delovanjem in čepenjem pred TV-zaslone. To, kar preostane tistim, ki se ne pustimo ujeti ne v teološke in ne v televizijske Mi-črede Našosti, pa je seveda poskus obrambe sveta (ne pa njegovega »spreminjanja«, kot to sanjajo predhodniki in inštalaterji televiziranja, podružbljanja, beri socializacije!), kar pomeni predvsem iskanje poti in načinov postavljanja meja družbenemu, torej vsem posamičnim samomorilskim Mi-kreacijam, katerih osnovna naloga je izničenje sveta in političnega delovanja. To pa, nenazadnje, pomeni predvsem iskanje načinov postavljanja meja televiziji oz. televiziranju (podružbljanju) sveta. Kdo je že dejal, da je skrajni čas za oblikovanje političnega gibanja za izklop televizije? A ni to moč razumeti, kot da je že skrajni čas, da se odstavimo od »matere« televizije in menda športov ter titty-tainmenta, da vso to poneumljajočo navlako razvitega družbenega dokončno prepustimo zombijem in televiziji sami, da se medsebojno zmeljeta v zlati kletki dolgčasa? A ni že obstajala generacija, ki se je zadevala z »maršem skozi institucije« in ki še dandanašnji ne pusti novih generacij misliti po svoje ter jim nalaga, češ da »society must be defended«? Kaj pa če je ravno družbo treba »prepustiti« njeni televiziji in televiziranju ter s tem oboje njuni medsebojni imploziji? Prepustiti? Ja, prepustiti in sicer predvsem v tem pomenu, da se jim (družbi in televiziji ...) končno odtegne svoje potence »spreminjanja« ter da se namesto »spreminjanja družbe« začne politično delovati na omejevanju družbe in družbenega. Kaj pa če bi se namesto družbenega dela enkrat za spremembo lotili političnega delovanja? Če rečete, da je to eno in isto, vam žal pomoči za zdaj še ni moč nuditi. Razen če niste zadovoljni z dudko in daljincem, seveda.

1 Tu je situirana ena pomembnejših fint televizije, ki jo je treba takoj demontirati: tisti, ki gleda televizijo, v strogem pomenu besede ne spremlja ničesar! Kvečjemu je spremljan ter leži, sedi, se baše s hrano in pije pijačo ... najpogosteje pa vse to skupaj. Spremljati pomeni biti dejaven, biti na preži, gledati televizijo pa je nekaj povsem nasprotnega, pomeni namreč biti gledan: political correctness tistega »spremljati« je nujno treba dojeti kot najbolj radikalno zavrnitev kakršnega koli delovanja, je vrhunska družbena iznajdba pacifikacije kakršne koli človeške dejavnosti (najbolj izrazito njegove politične potencialnosti) ter pripustitev njegove ali njene potencialne subjektivitete v smeri infantilizacije, gnitja ter dokončnega samouničenja s pomočjo bleščečih substanc, kot so holesterol, alkohol, nikotin, kofein ..., da tistih dodatnih niti ne omenjam. Seveda vse to pred televizijskimi zaslone.

2 Giulianotti (1999) opozarja, da so pozna osemdeseta in devetdeseta prinesla tudi vključevanje žensk in otrok (družinski šport) v navijaške nogometne kohorte tako na stadionih kot pred televizijskimi zaslone.

3 Tistim, ki neutrudno tožijo o »izginjanju vrednot«, bi v tem pogledu lahko svetovali raziskovanje povezav med takšnimi vrhunskimi kreacijami družboslovnega mišljenja, kot so »moškost« in »virilnost«, in sicer ravno na točki družbenega in družboslovnega najbolj uhajajočega elementa – pri televiziji.

4 Verjetno bi se dalo brez resnejše možnosti večje napake reči, da je v času eksplicitne spektakelske vladavine družbenega (ki nedvomno poteka skozi televizijo) ravno tovrstna zvrst menda športnega diskurza ena odločilnih tovarn presežnega čveka, s pomočjo katerega se obstoječe kot takšno šele lahko konstituira (kot družbeno) ter tudi ohranja. Danes kontrolirati televizirani bojda šport nemara pomeni toliko, kot je nekoč pomenilo kontrolirati produkcijo težke oborožitve. Posedovati danes Eurosport je moč motriti torej kot nekakšen ekvivalent nekdanjega posedovanja Kruppa in/ali Škode. Naj ob tem na tem mestu zadošča vsaj ena reminiscenca iz domačih logov: Berlusconi je današnji medijski (to, kajpada, pomeni vseobsegajoči, torej družbeni) imperij, se je, med drugim, začel ravno z menda športnimi investicijami na še socialistični TV Capodistria.

5 V zvezi s tem bi se bilo morda instruktivno seznaniti z David Hurst, *On Westernism, An Ideology's Bid for World Dominion*, Reading England, G Hatley / Co, 2003.

6 Ciklično seveda pogojno, kajti problem je po definiciji postal permanenten vsaj od osemdesetih dalje in se ne

pojavlja zgolj vsake štiri leta. Tu ga predvsem zavoljo naslovne tematike obravnavam na ta ožji način.

7 Se vedno je največ, kar lahko preberete o medijih v slovenščini, Bilwet, Medijski arhiv, Koda, Ljubljana, 1999.

8 Posamične srednjeevropske RK Cerkve (da o pravoslavnih sploh ne govorim), ki se v obdobju postsocializmov predvsem zavzemajo za vstop v šolo (to je osnova njihove kritike socializma s stališča »izključenosti«), dokaj jasno kažejo, da (v nasprotju s Svetim očetom in strategijo Vatikana) še vedno ne razumejo povsem transcendentalne vloge televizije tako glede na šolo kot glede na posamično cerkev. Še vedno ne razumejo tega, da je njihova edina resna prihodnost – kolikor jo sploh še imajo – pravzaprav televizija. Rečeno po miloševićevsko: ta ali ona cerkev je obsojena na to, da postane televizija (televizirana), ali pa je ne bo. Vendar pa to, da cerkva morebiti ne bo več, nikakor ne bi smeli dojeti, kot da Cerkve nasploh ne bo, saj je (ali kmalu bo, kot v ZDA) šele televizija (p)ostala prava Cerkev. Drugače rečeno, prišli smo se do točke, kjer se zna zgoditi, da bodo posamične cerkve lahko morebiti igrale pozitivno vlogo v prihodnjih družbenih spopadih, s Televizijo. Pardon, s Cerkvijo.

9 V mislih imam seveda njegovo znameniti knjigo *The Courage to Be*, navajal pa bom po Yale, Nota Bene, Yale UP, New Haven & London, 2000.

10 Nekoč je bila pismenost izrazito moška zadeva: področje pismenosti pa je bilo nadvse vezano na črke, besede, na vero, religiozne spise, branje in interpretiranje (debatiranje) le-teh. Današnja pismenost je tista televizirana (vezana na bolj ali manj premične slike), stara pismenost pa je nekaj, kar izrazito upada in kar je v najožji korelaciji z izpostavljenostjo televiziji. Kolikor bolj je nekdo danes televizijsko pismen, toliko manj je doma pri črkah, branju in posledično, nemara, tudi mišljenju. Na točki, kjer je nekoč bilo običajno, da je osnovni organ človekovega mišljenja »glava«, oči pa »organ« gledanja, je prišlo do radikalnega obrata, ki ga Eco definira kot »pensare con gli occhi, guardare con la testa«.

11 Če kdo hoče zares meriti razmerje »vplivnosti« moških in žensk v sodobnih družbah, naj skuša natančneje premisliti tudi tole razmerje: koliko stane prenos dirke formule ena v primerjavi s prenosom ene ali dveh nadaljevanj kake brazilske soap opere? Preprosto rečeno, prvo je investicija družbe v moške, drugo v ženske. Če so nekoč (to bi naj veljalo še danes) ženske bile po definiciji »bolj religiozne« (zabito družboslovje še vedno tako »meri stvari«), pa je danes še slepcem jasno, da so ženske – ravno s tem, ko se bistveno težje pustijo nasankati modernim cerkvam in televizijskim športnim pridigarjem, vse prej kot religiozne, da pa je najvišje – tudi in predvsem tiste fanatične – stopnje religioznosti moč zaslediti ravno pri moških, ki so prilepljeni (odvisnost, TV-holizem) na televizor ter predvsem na t. i. športe). Kot so pokazale vojne na področjih bivše države, višja kot je »športna« radikalizacija gledalstva v zvezi s športi, lažje je »gledalce« preleviti (če je treba tudi čez noč) v dejavne bojovnike za »cosa nostra«. Prvi profi killerji na vseh v vojnah vpletenih straneh so bile ravno orto navijaške skupine, torej tisti, ki so najbolj neposredno vključeni v televizirani bojda šport. Prim. denimo: Vrcan (2003), Lalić (1993).

12 Tako kot je nek »športni« zadetek treba vsaj stokrat videti v »ponovljenem posnetku«, tako je ciklično do poneumljanja treba vojaško (strumno, dril ...) vaditi in ponavljati ta in ona prvenstva, kajti brez njih bi naše življenje (p)ostalo to, kar je – nesmiselno.

13 Vrhunska televizijsko barbarizirana kreacija na to temo se je pred kakimi 15 leti – če se še prav spomnim je bila povezana s tenisom oz. s teniškiimi loparji – glasila nekako takole (navajam po spominu): *The World Is Your Playground!*

14 To, kar je – kot metafora – v ravnokar teoretično (z velikimi mukami) odmirajoči »freudovski eposi« bila njegova pokončnost Penis, je danes postal Daljinec. To je tista čarobna paličica, ki per definitionem ne raste na drevesih teles in za katero se je šele (s silo ali zvijačo, kajpada!) treba priboriti in ki si jo, praviloma in empirično preverljivo, priborijo moški. Z njo pa seveda tudi »moč«, kot to zabito domnevajo. Dejansko pa si le priborijo pravico do »legitimne« uporabe sile ter tega, da se naselijo v virtualni deželici, v kateri nikoli ni treba odrasti. A ta Indija Koromandija zgrajena okoli Daljinca nima nobene zveze s Piko Nogavičko, ki je dejansko »negacija« športnega otročička, ki so mu po osvojitvi Daljinca odprte naravnost vse razvojne poti, in sicer bodisi v TV-holizem, v alkoholizem ali pa v podobne čednosti krasnega novega sveta.

15 Demonologija je razmeroma stara »veda«, ki je nastala približno na prehodu iz 11. v 12. stoletje, in sicer nekako skupaj še z angeologijo ter z iznajdbo vic.

16 Prvi odmevnejši radijski prenos kakšnega »športnega« dogodka je bil prenos Gira d'Italia v dvajsetih letih 20. stoletja, v času Mussolinija, torej v trenutku mojstrskega povezovanja avtoritativnega vladanja, medijev in športa.

17 Izhajajoč iz tovrstnega argumentativnega pobočja je moč zavreči celo kopicico analitično-športne literature, ki se sklicuje na prastari družboslovni (antropološki) argument »tribalizma«. Žal problem ni v tem, da bi šlo za tribalizacijo športa, kajti ta, tako ali drugače, še vedno vsebuje elemente pluralizma. To, kar se zgodi s televiziranjem menda športa in z »navijaškimi skupinami«, ni »tribalizacija«, torej še vedno nekakšna pluralizacija, pač pa – in v tem je ključ – bipolarizacija na Nas/Mi in Njih/Oni. Prim. Mangan (1996), Lalić (1993), Wenner, (1998), Brown (1998).

18 Edini način obstoja sveta, ki je še morebiti dostopen televiziranemu pogledu, je »svet kot šport«, pri čemer so glede na le-tega pod-oblike, kot so svet kot »objekt zabave«, kot »objekt turizma«, skratka kot »safari objekt« zgodnjega kolonializma le nekakšne njegove podvrste. Filozofske osnove tega bi kazalo iskati kajpada v smeri konstruktorov, ki nastanejo s pojavi filozofije volje (čas razvitega kolonializma in angleškega Imperija) in ki najpogosteje slišijo na imena, kot so: »svet kot volja«, »svet kot predstava« ...

19 Televizija je po svoji formi do konca udejanjena vojaška logika bojda mišljenja (»strategija«, vojskovanje ...) z drugimi (nežno-ubijalsko-tehničnimi) sredstvi.

20 V tistem Mi gre predvsem za to, da je to pravzaprav nekakšno ne-mesto, v katerem izgine razlika med družbo in državo, ki je, drugače rečeno, in nuce totalizirajoče ter totalitarno.

Literatura

Bilwet, (1999): Medijski arhiv, Koda, Ljubljana
 Brown, A. (ed.) (1998): *Fanatics!, Power, Identity, Fandom in Football*, Routledge, London / New York
 Giulianotti, R. (1999): *Football, A Sociology of the Global Game*, Cambridge, Politiy Press

Hurst, D. (2003): *On Westernism, An Ideologys Bid for World Dominion*, Reading England, G Hatley / Co
Lalić D. (1993): *Torcida*, AGM, Zagreb
Mangan, J. L (ed.) (1996): *Tribal Identities, Nationalism, Europe, Sport*, Frank Cass, London
Tillich, P. (2000): *The Courage to Be*, Yale, Nota Bene, Yale UP, New Haven & London
Vrcan, S. (2003): *Nogomet, politika, nasilje, ogledi iz sociologije nogometa*, Naklada Jesenski i Turk, Hrvatsko sociološko društvo, Zagreb
Wenner, L. A. (ed.) (1998): *MediaSport*, Routledge, London, New York.